WIKIPEDIA

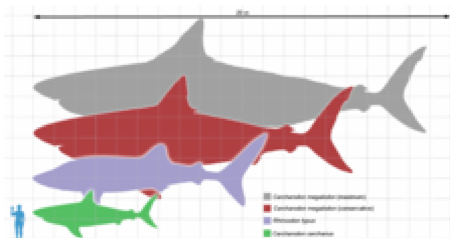
Megalodon

Iz Wikipedije, proste enciklopedije

Megalodon (grško μέγας: mégas – *veliko* + ὀδούς: odoús – *zob*; dobesedno *veliki zob*) je izumrla vrsta morskih psov, ki je živela v obdobju kenozoika, natančneje od poznega oligocena do zgodnjega pleistocena (tj. od 28-1,5 milijonov let). Bil je kozmopolit;[1][2] to pomeni, da je bil razširjen po vsej zemeljski obli, pogost pa je bil predvsem v subtropskih in zmerno toplih zemljepisnih širinah[3]. Zaradi nastanka panamske zemeljske ožine so namreč bila morja relativno toplejša, kar je omogočilo takratnim organizmom prebivanje v vseh oceanih.[4] Zaradi vedenjske prilagodljivosti je lahko naseljeval različna morska okolja, od obalnega plitkega vodovja in lagun do odprtega globokega morja.[5]

Taksonomska uvrstitev megalodona je bila predmet razprav že več kot stoletje, trenutno pa obstajata dve interpretaciji: *Carcharodon megalodon* (družina Lamnidae) in *Carcharocles megalodon* (družina Otodontidae). Zaradi tega se vrsto v literaturi označuje z znanstvenim imenom *C. megalodon*.[1]

C. megalodon je označen kot eden od največjih in najmočnejših plenilcev v zgodovini vretenčarjev, zaradi česar je verjetno imel veliki pomen pri izoblikovanju morskih skupnosti.[6] Zaradi pomanjkljivih fosilnih ostankov je ocena velikosti morskega psa otežena, vendar je splošno sprejeto, da naj bi v dolžino meril tudi do 20 metrov in več,[6][3][7] telesna masa pa naj bi pri največji ocenjeni dolžini znašala več kot 100 ton[3]. Po zunanji podobi naj bi izgledal kot čokata različica belega morskega psa. Glede na največjo ocenjeno dolžino naj bi sila ugriza znašala več kot 180 kN, kar je petkrat več od tiranozavra in 10-krat več od belega morskega psa.[6]

Primerjava velikosti megalodona (sivo in rdeče) z morskim psom kitovcem (vijolično), belim morskim psom (zeleno) in človekom (modro)[8]

Megalodon

Fosilni razpon: pozni oligocen - zgodnji pleistocen

Umetnikova predstava megalodona, ki lovi vosata kita iz rodu *Eobalaenoptera*

Znanstvena klasifikacija

Kraljestvo:	Animalia (živali)
Deblo:	Chordata (strunarji)
Poddeblo:	Vertebrata (vretenčarji)
Razred:	Chondrichthyes (hrustančnice)
Podrazred:	Elasmobranchii (morski psi in skati)
Red:	Lamniformes
Družina:	Lamnidae ali Otodontidae
Rod:	*Carcharodon* ali *Carcharocles*
Vrsta:	***C. megalodon***

Znanstveno ime

Carcharodon megalodon* ali *Carcharocles megalodon

Za *Carcharodon megalodon*, Agassiz, 1843

Sinonimi

Primerjava velikosti dveh zob belega morskega psa (belo) z zobom megalodona (črno); na sredini kovanec s premerom 23 mm za prikaz merila

- *Procarcharodon megalodon* Casier, 1960
- *Megaselachus megalodon* Glikman, 1964

Zaradi izjemne velikosti, sposobnosti hitrega plavanja ter močnih čeljusti z učinkovitim ubijalskim aparatom, se je megalodon uvrščal v sam vrh prehranjevalne verige (super-plenilec),[6][3][9] zaradi česar se je prehranjeval s širokim spektrom organizmov, kot so veliki kiti,[3][10] plavutonožci,[11] pliskavice[2] in orjaške morske želve[5]. Tehnike lovljenja so bile načeloma podobne tistim belega morskega psa,[12] vendar so vključevale tudi učinkovitejše metode za lovljenje velikega plena, kot je napadanje močnih koščenih predelov, s čimer so uničili vitalne organe (npr. srce in pljuča) ter tako hitro ubili plen[13] in uničenje plavalnih struktur, s čimer so onesposobili žrtev[6].

Vzrok izumrtja je prav tako še vedno predmet razprav,[12] v splošnem pa se paleontologi strinjajo, da je zaprtje panamske ožine pred okoli 3,1 milijona let povzročilo obsežne spremembe v okolju in favni, s tem pa tudi izumrtje megalodona[14][15]. Zaradi zaprtja prehoda so se torej morski tokovi spremenili, kar je bila osnova za poledenitve na severni polobli in poznejša ohlajanja planeta.[16] V skladu s širjenjem poledenitev in nastajanjem obsežnih površin ledu se je morska gladina močno znižala, posledično pa so nastale ledene dobe,[17][18] zaradi česar so se morja močno shladila[15]. Površina toplejših morij in s tem življenjski prostor megalodona se je močno skrčil, poleg tega pa so izginila primerna toplejša mesta za razmnoževanje.[3][15] Hkrati so izumrle mnoge vrste, s katerimi se je prehranjeval,[14][19] ali pa so te spremenile selitvene poti (npr. kiti) v hladnejša območja,[4] od katerih je bil praktično odrezan[15][3].

Vse od časa odkritja je bil megalodon predmet fascinacije v znanstvenofantastičnih delih, kot so npr. grozljivka *Shark Attack 3: Megalodon* in serija novel *Meg: A Novel of Deep Terror* Steva Altena.

Glej tudi

- Predator X

Portal *Biologija*

Sklici in opombe

1. Pimiento C., Ehret D.J., MacFadden B.J. in Hubbell G. (2010). "Ancient Nursery Area for the Extinct Giant Shark Megalodon from the Miocene of Panama" (http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0010552). *PLoS One*. **5** (5): e10552. doi:10.1371/journal.pone.0010552 (https://doi.org/10.1371%2Fjournal.pone.0010552). PMID 20479893 (https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20479893).
2. Renz, M. (2002). *Megalodon: Hunting the Hunter* (http://google.com/books?id=cMRe5GmDXmUC&printsec=frontcover). PaleoPress. ISBN 0-9719477-0-8.
3. Klimley, P.; Ainley, D. (1996). *Great White Sharks: The Biology of Carcharodon carcharias* (http://www.elsevier.com/wps/find/bookdescription.cws_home/673659/description#description). Academic Press. ISBN 0124150314.
4. Gillette, L. "Winds of Change" (http://www.sdnhm.org/research/readings/fn_0307.html). San Diego Natural History Museum. Pridobljeno dne 2009-09-25.
5. Aguilera, O. & Augilera, E.R.D. (2004). "Giant-toothed White Sharks and Wide-toothed Mako (Lamnidae) from the Venezuela Neogene: Their Role in the

Caribbean, Shallow-water Fish Assemblage". *Caribbean Journal of Science*. **40** (3): 362–368.

6. Wroe, S. (2008). "Three-dimensional computer analysis of white shark jaw mechanics: how hard can a great white bite?" (http://www.bio-nica.info/Biblioteca/Wroe2008GreatWhiteSharkBiteForce.pdf) (PDF). *Journal of Zoology*. **276** (4): 336–342. doi:10.1111/j.1469-7998.2008.00494.x (https://doi.org/10.1111%2Fj.1469-7998.2008.00494.x). Neznan parameter |coauthors= ni upoštevan (predlagan je |author=) (pomoč)
7. Compagno, L.J.V. (2002). *SHARKS OF THE WORLD: An Annotated and Illustrated Catalogue of Shark Species Known to Date*. Rome: Food & Agriculture Organization of the United Nations. str. 97. ISBN 9251045437.
8. Največja velikost megalodona je podana z 20 metrskim merilom.
9. Arnold, C. (2000). *Giant Shark: Megalodon, Prehistoric Super Predator*. Houghton Mifflin. str. 18–19. ISBN 9780395914199.
10. Morgan, G.S. (1994). »Whither the giant white shark?«. *Paleontology Topics*. Paleontological Research Institution. Pridobljeno dne 2011-04-23.
11. Roesch, B. (1998). "The Cryptozoology Review: A Critical Evaluation of the Supposed Contemporary Existence of Carcharocles Megalodon" (http://www.ncf.carleton.ca/~bz050/megalodon.html).
12. Pripovedovalec: Robert Leigh (2009-04-27). "Monster Shark (http://channel.nationalgeographic.com/series/prehistoric-predators/3573/Overview)". *Prehistoric Predators*. National Geographic.
13. Riordon, J. (1999). "Hell's teeth" (http://www.newscientist.com/article/mg16221904.900-hells-teeth.html). *NewScientist Magazine* (2190): 32.
14. Domning, D.P. (2001). "Sirenians, seagrasses, and Cenozoic ecological change in the Caribbean" (http://foodweb.uhh.hawaii.edu/MARE390_files/Domning%202001.pdf) (PDF). *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*. **166** (1–2): 27–50. doi:10.1016/S0031-0182(00)00200-5 (https://doi.org/10.1016%2FS0031-0182%2800%2900200-5).
15. Bruner J. (1997). "The "Megatooth" shark, *Carcharodon megalodon*" (http://www.sharksteeth.com/megatoothshark.htm). Mundo Marino Revista Internacional de Vida Marina.
16. "How the Isthmus of Panama Put Ice in the Arctic" (http://www.whoi.edu/oceanus/viewArticle.do?id=2508). 2004-03-22. Pridobljeno dne 2008-12-20.
17. "Pliocene epoch" (http://www.ucmp.berkeley.edu/tertiary/pli.html). Pridobljeno dne 2008-01-16.
18. "Pleistocene epoch" (http://www.ucmp.berkeley.edu/quaternary/ple.html). Pridobljeno dne 2008-01-16.
19. Fordyce, R.E. (2002). "Australodelphis mirus, a bizarre new toothless ziphiid-like fossil dolphin (Cetacea: Delphinidae) from the Pliocene of Vestfold Hills, East Antarctica". *Antarctic Science*. **14** (1): 37–54. doi:10.1017/S0954102002000561 (https://doi.org/10.1017%2FS0954102002000561). Neznan parameter |coauthors= ni upoštevan (predlagan je |author=) (pomoč)
